

**'Gurdit. Singh & others v. The Punjab State, through the Secretary,
Local Government, Punjab & others (Sharma, J.)**

(2) ਇੱਕ ਵਿਧਵਾ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਗੁਆਉਂਦੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ ਕਾਰਨ ਦੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਖ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਖ ਰਹਿ ਰਹੀ ਹੋਵੇ।”

(11) ਇਸ ਪੈਰੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਵਿਧਵਾ ਦਾ ਪਾਲਣ ਪੋਸ਼ਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਉਸਦੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਰ ਕੌਰ ਦਾ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ com ਵਾਅਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 7 ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(12) ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨੁਕਤਾ ਨਹੀਂ ਬਹਿਸਿਆ।

(13) ਉੱਪਰ ਜੋ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਅਪੀਲ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਡ ਦੇਵਾਂਗਾ।

ਮਿੱਤਲ, ਜੇ.—ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਬੀ.ਐੱਸ.ਜੀ

ਐੱਮ.ਆਰ.ਸ਼ਰਮਾ ਜੇ.

ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, ਸਕੱਤਰ, ਸਥਾਨਕ
ਸਰਕਾਰ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਰਾਹੀਂ, — ਉੱਤਰਦਾਤਾ।

1970 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰ. 1149।

3 ਮਈ 1974 ਈ.

ਪੰਜਾਬ ਟਾਊਨ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਐਕਟ (1922 ਦਾ IV)— ਧਾਰਾ 36 ਅਤੇ 42— ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ (1894 ਦਾ 1967 ਦੇ ਐਕਟ XXIII ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ)— ਧਾਰਾ 6— ਧਾਰਾ 42 ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ , ਧਾਰਾ 36 ਅਤੇ ਦੋ ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ (ਸੋਧ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ) ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਸੀਈ, 1967 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ- ਕੀ ਵੈਧ ਹੈ-ਅਜਿਹੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ - ਕੀ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ- ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਲਈ ਵਧੀ ਹੋਈ ਕੰਪੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ-ਕੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਸੈਕਸ਼ਨ 42.

ਪੰਜਾਬ ਟਾਊਨ ਇਮ ਪ੍ਰੋਵੀਡੈਂਟ ਐਕਟ, 1922 ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜ਼ਮੀਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਐਕਟ, 1894 ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜੇਕਰ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ (ਸੋਧ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ) ਆਰਡੀਨੈਂਸ, 1967 ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਸੁਧਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 36 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਐਕਵਾਇਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟਾਊਨ ਇੰਪ੍ਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਾਅ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀਆਂ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਚੁਣੌਤੀ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਦੂਜਾ ਉਪਾਅ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਵਧੇ ਹੋਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। "ਏਸਟੇਪਲ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉਦੋਂ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੁਝ ਠੋਸ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਜੋ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਐਸਟੇਪਲ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਪਾਅ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣ। ਇੱਕ ਧਿਰ, ਇਹ ਇਸਦੇ ਲਈ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਖੁੱਲੀ ਹੈ। ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕਾਨੂੰਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਵਧੇ ਹੋਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਧਾਰਾ 42 ਦੇ ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਮਨਾਹੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਢੁਕਵੀਂ ਰਿੱਟ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿੱਟ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 12140-3CL-69/94, ਮਿਤੀ 30 ਸਤੰਬਰ, 1969। ਅਤੇ ਧਾਰਾ 9 ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਨੋਟਿਸ ਅਤੇ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਅੱਗੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਇਹ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਕੀਮ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਸਭ ਅਵੇਧ ਹਨ। ਇੰਪ੍ਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਰਿਜ਼. ਪੈਂਡੈਂਟ ਨੰਬਰ 2 ਕੋਲ ਅਜਿਹੀ ਸਕੀਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਬਰਸਤਾਨ ਦਾ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਰਕਬਾ ਵੀ ਜੋ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕੁਲੈਕਟਰ ਅੱਗੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਲਾਭਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਵਾਈ ਪੀ ਗਾਂਧੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ .

ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ ਐਚ.ਐਸ.ਗੁਜਰਾਲ ।

ਐਚ.ਐਸ ਭੁੱਲਰ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ (ਪੰਜਾਬ), ਉੱਤਰਦਾਤਾ 1 ਅਤੇ 3 ਲਈ।

**'Gurdit. Singh & others v. The Punjab State, through the Secretary,
Local Government, Punjab & others (Sharma, J.)**

ਨਿਰਣਾ

ਸ਼ਰਮਾ, ਜੇ.—ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਪਿੰਡ ਤੁੰਗ ਪੇਨ ਦੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਮਿਊਂਸਪਲ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਹੀਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ, ਪੰਜਾਬ ਟਾਊਨ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਐਕਟ, 1922 ਦੀ ਧਾਰਾ 28 (2) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 24 ਦੁਆਰਾ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਸਨ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)। ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 36 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਕੀਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇਲਾਕਾ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਲੋੜੀਂਦੇ ਨੋਟਿਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। 18 ਅਕਤੂਬਰ, 1973 ਨੂੰ ਇਹ ਕੇਸ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਆਇਆ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜ਼ਬਾਨੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ 'ਤੇ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵਾਧੂ ਦਲੀਲ ਦੇ ਕੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਦੀ ਧਾਰਾ 36 ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਬਾਅਦ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; ਐਕਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(2) ਰਿਟਰਨ ਵਿੱਚ, ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਸਲ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2, ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸਕੀਮ ਪ੍ਰੈਸ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਹਵਾਲੇ ਦੇ ਕੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 36 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ 8 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1960, 1.5 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1960 ਅਤੇ 22 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1960 ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੰਨ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ।

(3) ਸੋਧੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਵਾਧੂ ਆਧਾਰ ਲਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ 11 ਝੰਡਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਲਈ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਹਵਾਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਗ੍ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਅਤੇ ਬੰਧਨ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਸਰਾ ਆਧਾਰ ਇਹ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਗਭਗ ਰੁਪਏ ਅਦਾ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। 41,282 ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਪਗਨਡ ਸਕੀਮ ਕਾਫੀ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਖਰਚਾ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਉਸਾਰੀ ਅਤੇ ਸੜਕਾਂ, ਡਰੇਨਾਂ ਅਤੇ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਲਾਈਨ ਵਿਛਾਉਣ ਦੇ ਕੰਮ 'ਤੇ 1000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਹੋਏ ਹਨ। 2,00,000

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੀਵੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ 4,00,000 ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਚਾਰਜਿਜ਼ ਅਦਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੌਜੂਦਾ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਬਲਿੰਗ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸਾਰ ਅਤੇ ਸਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 36 ਅਧੀਨ ਅਧਿਸੂਚਨਾ 3 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1960 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਨੇ ਇਸ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਖਰਚਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। 27 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1970 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਇਤਰਾਜ਼ ਜੋ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ, ਨੇ ਬਹਿਸ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ 18 ਅਕਤੂਬਰ, 1973 ਨੂੰ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(4) ਹੁਣ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਅਧੀਨ ਅਧਿਸੂਚਨਾ 24 ਅਕਤੂਬਰ, 1969 ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 36 ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੇ 9 ਜੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ। *ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਲੁਧਿਆਣਾ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (1)* ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ, ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ (ਸੋਧ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ) ਆਰਡੀਨੈਂਸ, 1967 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਇਸ ਨਿਰਣੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹਾਂ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ 24 ਅਕਤੂਬਰ, 1969 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ, ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ।

(5) ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਨੇ, ਕਦੇ ਵੀ, 30 ਸਤੰਬਰ, 1969, ਮਿਤੀ 30 ਸਤੰਬਰ, 1969, ਜੋ ਕਿ 24 ਅਕਤੂਬਰ, 1969 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਦੇ ਤਹਿਤ, - ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਟਰੱਸਟ ਨੇ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਵਧੇ ਹੋਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਐਕਵਾਇਰ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਹੀਤਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸੱਤ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਵਕਫ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(1) 1973 PLR 511

ਅਤੇ ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ, ਕੁੱਟਮਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਏਟਜ਼ਇਬਲ ਰਾਹਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਜਾਇੰਟ ਕੇ.ਡੀ.ਫਾਮ ਸਿੰਘ ਐਰੀਡ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਲੁਧਿਆਣਾ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਅਤੇ ਹੋਰ *rs1* (2) ਵਿੱਚ ਹੈ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕਵਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਕੀਮ ਮਨਮਾਨੀ, ਪੱਖਪਾਤੀ ਅਤੇ ਅਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੀ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਾਫੀ ਹੈ ਕਿ ਸਕੀਮ ਦੇ ਪੱਖਪਾਤੀ ਸੁਭਾਅ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ 'ਈਵੀ ਡੈਸ' 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਗਿਦਨੀ ਕਰਾੜ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੀ.ਡੀ.ਐਸ.ਈ. ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਵਾਲ ਸੀ

• ਬਿਲਕੁੱਲ ਵੱਖਰਾ। ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਰਿਟਫਿਕਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਤਾਰੀਖਾਂ ਹੀ ਦੇਖਣੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਦੀ ਧਾਰਾ 4[^] ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ! ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ (ਸੋਧ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ) ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ penocf'S^t'W'O ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਕੰਮ ਕਰੇ। ਆਰਡੀਨੈਂਸ, ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੇ WhiEhttle' leg&llty ਉੱਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਸ਼ੁੱਧ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ, ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਘਿਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਦੀਵਾਨੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਸਟੇਅ ਆਰਡਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲਾਚਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

(6) ਮਿਸਟਰ ਗੁਜਰਾਲਾ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ Thet nextitpoint5 ਇਹ ਹੈ ਕਿ 1 ਈਟੀਪੀਟੀਓ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਧੇ ਹੋਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਆਰ.ਐਨ. ਮਿੱਤਲ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਕਿਦਾਰਾ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਆਦਿ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ (3) ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ • ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਸਵੀਕਾਰ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

(2) 1965 ਦੇ ਸੀ.ਡਬਲਿਊ. ਨੰਬਰ 348 ਨੇ 26 ਨਵੰਬਰ, 1965 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

(3) CW 1393—73, ਮਿਤੀ 17 ਜਨਵਰੀ, 1974।

**Gurdit Singh & others v. The Punjab State, through the Secretary,
Local Government, Punjab & others (Sharma, J.)**

ਮਿਸਟਰ ਗੁਜਰਾਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦੂਜਾ ਕੇਸ ਮੁਹੰਮਦ ਹਬੀਬੁੱਲਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸਪੈਸ਼ਲ ਡਿਪਟੀ ਕਲੈਕਟਰ ਫਾਰ ਲੈਂਡ ਐਕੁਆਇਰ ਮਦਰਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ (4) ਹੈ। ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਜਿਸ ਨੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹਵਾਲੇ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ, ਮੈਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਵਿਚਾਰ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਈ ਉਪਾਅ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਖਾਸ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਦੂਜਾ ਉਪਾਅ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਵਧੇ ਹੋਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਏਸਟੇਪਲ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉਦੋਂ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸੌਦੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੁਝ ਠੋਸ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਧਿਰ ਜੋ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਪਾਅ ਉਪਲਬਧ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਲਾਭ ਲੈਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਨੂੰਨ ਦੇ ਕੁਝ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਦੋ ਉਪਚਾਰਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਲਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਰਥਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਿਰਫ ਉਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਅਵਾਰਡ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕਾਨੂੰਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਉਪਾਅ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ, ਮੈਂ ਤੀਰਥਲਾਲ ਦੇ ਬਨਾਮ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (5) ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਅਸਹਿਮਤੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

(7) ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਫਲ ਹੋਣ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਕੋਈ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ।

KSK 45

(4) ਏਆਈਆਰ 1967, ਮਦਰਾਸ 118।

(5) 1961 (66) ਕਲਕੱਤਾ ਵੀਕਲੀ ਨੋਟਸ 115.

(6) ਡਿਸਕਲੇਮਰ-ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁੱਕਦੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪ੍ਰਭਾਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ